

Analyzing the Dimensions of the Unrest in 2022 from the Perspective of Hybrid War

Received: 18, February, 2023

Accepted: 29, April, 2023

Article type: Research Article

PP: 189-214

DOI:

[10.22034/ENTEZAM.2023.1273180.2513](https://doi.org/10.22034/ENTEZAM.2023.1273180.2513)

Ahmad Rezaei

Member of the Faculty of Special Operations Department of Imam Hassan Mojtabi University of Officer and Police Training (A.S.) Email:

a.rezaee@atu.ac.ir

Abstract

Background and objectives: The riots of the fall of 2022, with a complex and extensive design, which had a subversive nature and were directed by foreign agents, were named as "hybrid war". The purpose of this research was to analyze the dimensions of the 2022 unrest from the perspective of combined war, because knowing the components and dimensions of this hybrid war will lead to planning and preparation to face this issue in the future.

Methodology: In terms of its objectives, the current study is of an applied research type; in terms of nature, it was exploratory and descriptive-analytical. The research population included experts in the field of social security and armed forces (police, IRGC, and General Staff of the Armed Forces) in Tehran. The sample was selected in a purposeful way and the data reached theoretical saturation in the 17th person. The research tool included semi-structured interview and data analysis was done by thematic analysis method. The validity and reliability of the interviews were confirmed with Guba and Lincoln criteria.

Findings: The findings of the research showed that the unrest of 2022 was a full-scale hybrid war with a complex design in the form of overarching themes in three strategic, operational and tactical dimensions. Under the three dimensions, 22 organizing themes and 117 indicators were identified.

Results: The results of the research findings show that in the unrest of 2022, all the capabilities of hybrid war were used in three levels: soft, semi-hard and hard. It is necessary for the police and officials to put planning and future research on the agenda, anticipate future events, and take appropriate measures for prevention and countermeasures.

Keywords: Unrest of 2022, Riots, Hybrid war, Protests.

Citation(APA): Rezaei, Ahmad. (2023). "Analyzing the Dimensions of the Unrest in 2022 from the Perspective of Hybrid War", *Journal of Social Order*, 15(3), pp. 189-214.
Doi: [10.22034/ENTEZAM.2023.1273180.2513](https://doi.org/10.22034/ENTEZAM.2023.1273180.2513)

واکاوی ابعاد ناآرامی‌های ۱۴۰۱ از منظر جنگ ترکیبی

چکیده

زمینه و هدف: ناآرامی‌های پاییز ۱۴۰۱ با طراحی پیچیده و گسترده که ماهیتی براندازانه داشت و با هدایت عوامل خارج از کشور صورت گرفت، با عنوان «جنگ ترکیبی» نام‌گذاری شد. هدف از تحقیق حاضر، واکاوی ابعاد ناآرامی‌های ۱۴۰۱ از منظر جنگ ترکیبی بود، زیرا شناخت مؤلفه‌ها و ابعاد این جنگ ترکیبی منجر به برنامه‌ریزی و آمادگی برای رویارویی با این موضوع در آینده خواهد شد.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی؛ به لحاظ ماهیت، اکتشافی و از نوع توصیفی - تحلیلی بود. جامعه مشارکت‌کنندگان شامل خبرگان حوزه امنیت اجتماعی و نیروهای مسلح (پلیس، سپاه و ستاد کل نیروهای مسلح) در تهران بود. نمونه به روش هدفمند انتخاب و در نفر هفدهم داده‌ها به اشباع نظری رسید. ابزار پژوهش شامل مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود و تحلیل داده‌ها با روش تحلیل مضمونی انجام شد. اعتبارسنجی و اطمینان‌بخشی مصاحبه‌ها با ملاک گویا و لینکلن تأیید شد.

یافته‌ها: یافته‌های تحقیق نشان داد که ناآرامی‌های ۱۴۰۱ یک جنگ ترکیبی تمام‌عیار با طراحی پیچیده در قالب مضامین فراگیر در سه بُعد راهبردی، عملیاتی و تاکتیکی بود. در ذیل ابعاد سه گانه، ۲۲ مضمون سازمان‌دهنده و ۱۱۷ شاخص شناسایی شد.

نتیجه‌گیری: نتایج حاصل از یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد، در ناآرامی‌های ۱۴۰۱ از همه ظرفیت‌های جنگ ترکیبی در سه سطح نرم، نیمه‌سخت و سخت استفاده شده بود. لازم است پلیس و مسئولین برنامه‌ریزی و آینده پژوهی را در دستور کار قرار دهند. اتفاقات آینده را پیش‌بینی کرده و نسبت به پیشگیری و مقابله اقدامات مناسبی را انجام دهند.

کلیدواژه‌ها: ناآرامی‌های ۱۴۰۱، اغتشاش، جنگ ترکیبی، اعتراضات.

دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۲۹

پذیرش: ۱۴۰۲/۰۲/۰۹

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

صص: ۱۸۹-۲۱۴

شناسه دیجیتال (DOI):

[10.22034/ENTEZAM.2023.1273180.2513](https://doi.org/10.22034/ENTEZAM.2023.1273180.2513)

احمد رضایی

عضو هیئت‌علمی گروه عملیات ویژه دانشگاه افسری و تربیت پلیس امام حسن مجتبی (ع) رایانامه:

a.rezaee@atu.ac.ir

استناد (APA): رضایی، ا. احمد. (۱۴۰۲). « واکاوی ابعاد ناآرامی‌های ۱۴۰۱ از منظر

جنگ ترکیبی». نشریه علمی انتظام اجتماعی، ۱۵(۳)، صص ۱۸۹-۲۱۴.

شناسه دیجیتال: [10.22034/ENTEZAM.2023.1273180.2513](https://doi.org/10.22034/ENTEZAM.2023.1273180.2513)

ناآرامی‌های اجتماعی را می‌توان نوعی بحران قلمداد کرد. با بروز ناآرامی‌های اجتماعی، امنیت عمومی و اجتماعی دچار خدشه می‌شود. لزوم سازوکارهای مناسب در جهت شناسایی ابعاد و جنبه‌های مختلف ناآرامی‌ها در مراحل پیش‌بینی، پیشگیری، مقابله و ترمیم و بازسازی، ضرورتی انکارناپذیر است. غفلت در هریک از مراحل موجب افزایش هزینه و خسارات شده و بعضاً جبران آن‌ها بسیار سخت و یا غیرممکن خواهد شد. هرچند ممکن است ناآرامی‌های اجتماعی پیش‌بران و علت‌های وجودی متفاوتی مانند سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و ... را داشته باشند، اما خواسته و یا ناخواسته امنیت عمومی را نشانه می‌رود.

«امنیت» در واقع یکی از اصلی‌ترین زیربنای‌های حفظ فرد و جامعه است و پیش‌شرط رشد و پیشرفت جامعه به حساب می‌آید؛ بنابراین، حفظ حکومت منوط به دفع حرکات مخالف داخلی است؛ در غیر این صورت بیم آن می‌رود که دولت و ملت به‌طور ناگهانی با نیروهای مخالف برخورد کنند، هر دو از هم بپاشند؛ در نتیجه هم دولت از بین برود و هم مردم متحمل خسارت‌های مالی و جانی شوند (رضایی و همکاران، ۱۳۹۵).

به‌منظور کاهش خسارات ناشی از خدشه‌های امنیتی ناشی از ناآرامی‌ها، نهادها، دستگاه‌ها و سازمان‌ها در مواجهه با شرایط غیرعادی و حتی وضعیت‌های امنیتی در سطوح سه‌گانه، باید طوری عمل نمایند که حاکی از بلوغ و رشد فکری آنان در مقابله با مسائل سیاسی و اجتماعی در سطح کشور و جهان باشد. انفعالی عمل کردن در مواجهه با بحران‌های اجتماعی هزینه‌های جبران‌ناپذیری را به کشور وارد می‌کند (کرمی، ۱۴۰۲).

در برقراری امنیت و انتظام اجتماعی، فرماندهی انتظامی جایگاه مهمی در مقابله، کنترل و پیشگیری از جرائم در جامعه برعهده دارد. بر اساس ماده ۴ قانون ناجا، ایجاد امنیت و آسایش فردی و عمومی و همچنین کنترل

اجتماعات بر عهده فرماندهی انتظامی است؛ هرگونه خللی در آن می‌تواند امنیت و ثبات حکومت را خدشه‌دار سازد.

اغتشاشات و ناآرامی‌های اجتماعی پاییز ۱۴۰۱ که پس از یک اتفاق ناخواسته با سوءاستفاده معاندین ایران اسلامی شروع شد، یکی از شدیدترین ناامنی‌های اجتماعی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی را به بار آورد. اقدامات خشن و بعضاً مسلحانه در این ناآرامی‌ها را می‌توان نمونه بارز حرکت‌های براندازانه دانست. هرچند گزارش‌های پزشکی قانونی و مراجع ذی‌صلاح تمامی ادعای معاندین را رد کرد اما شرایط با هدایت شبکه‌های ماهواره‌ای، شبکه‌های مجازی و با نقش‌آفرینی سلبریتی‌ها، ضد انقلاب و حتی برخی از ورزشکاران و ... به گونه‌ای پیش رفت که بیش از سه ماه، کشور را درگیر ناامنی‌ها نمود. مقام معظم رهبر (مدظله‌العالی) صریحاً در دانشگاه افسری و تربیت پلیس امام حسن مجتبی (ع) در مهرماه ۱۴۰۱ فرمودند: این اغتشاشات برنامه‌ریزی شده توسط آمریکا، رژیم غاصب صهیونیستی و دنباله‌روهای آن‌ها بود. عمل‌ها و مزدوران و حقوق‌بگیران آن‌ها، بعضی از ایرانیان خائن هم که در بیرون از کشور هستند به اینها کمک کردند (بیانات در دانشگاه پلیس، ۱۱ / ۷ / ۱۴۰۱).

ناآرامی‌های ۱۴۰۱ با ناآرامی‌های قبل از آن تفاوت‌های اساسی را نشان داد. بروز خشونت‌های بسیار زیاد و اقدامات بعضاً مسلحانه، حمایت تمام‌قد بیگانگان در همه زمین‌ها از جمله حمایتی و هدایتی کاملاً آشکار و واضح بود و در شبکه‌های معاند ماهواره‌ای فارسی‌زبان کاملاً مشهود بود. بازه زمانی طولانی و گستره ناآرامی‌ها و در بعضی از مواقع حفره‌های انتظامی - امنیتی موجب اختلال در امور پلیسی می‌شد که اثر آن بر جنبه‌های اقتصادی مانند بازارها، سیاسی، اجتماعی و ... عامه مردم می‌شد.

واکاوی و برنامه‌ریزی برای ابعاد ناآرامی‌های ۱۴۰۱ و شناسایی جنبه‌های مختلف آن می‌تواند در آینده از بروز و ظهور اقدامات مشابه جلوگیری نماید. ناآرامی‌ها هزینه‌های بسیاری را برای جامعه در بر دارد. به‌نظر می‌رسد عدم شناسایی ابعاد مختلف این جنگ ترکیبی منجر به اقدام نامناسب پلیسی برای پیشگیری انتظامی و کنترل ناآرامی‌ها در آینده خواهد شد و می‌تواند به

پدیده‌ای بحرانی تبدیل شده و باید منتظر هزینه‌های مادی و معنوی فراوانی بود. در مقابل با برنامه‌ریزی صحیح و اقدام مناسب می‌توان بر این خطرها فائق آمد و تا حد زیادی از آسیب‌های آن جلوگیری کرد؛ بنابراین، سؤال تحقیق حاضر عبارت است از: ابعاد و جنبه‌های ناآرامی‌های ۱۴۰۱ از منظر جنگ ترکیبی چیست؟

پیشینه پژوهش

مفخمی شهرستانی و احتشامی (۱۴۰۱) در تحقیقی با عنوان «تحلیل امنیتی - اجتماعی ناآرامی‌های پاییز ۱۴۰۱» نشان دادند یافته‌های برگرفته از رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی، نشان‌دهنده واکنش جریان‌های مختلف معاندین، گروه‌های اپوزیسیون، سلطنت‌طلب‌ها و آنارشیست‌ها در تولید محتوا و اقدامات مختلف با تکنیک‌های ویژه در مخالفت با جمهوری اسلامی ایران است. آموزش‌های ارائه‌شده در این فضا، چالش‌های مختلفی را برای کشور ایجاد کرده است. تحلیل محتوای حاصل از مصاحبه‌ها، پنجاه مقوله را در هفت بُعد مختلف برای تحلیل در بر دارد که عبارت است از: میدانی، عقیدتی و مذهبی، شبکه‌ای - هدایتی، رفتاری، معیشتی - اقتصادی، امنیتی - اطلاعاتی و مداخله خارجی. محققان نتیجه گرفتند ناآرامی‌های جدید با استفاده از ارتباطات اینترنتی به دنبال نظریه‌پردازی محافل فکری برای به‌دست‌گرفتن افکار عمومی جوانان، زنان و اقلیت‌های مذهبی و قومی و القای تفکر سانسور شدید در ایران بوده که مقابله با آن مستلزم دستیابی به استقلال فکری، مطالبه‌گری و مبارزه با جهل به‌ویژه جهل رسانه‌ای است. از طرفی، اطلاع‌رسانی به مردم با روایتگری صحیح برای جلوگیری از روایت‌سازی‌های معاندین و مخالفین باید در صدر اقدامات قرار گیرد.

صفائی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی قدرت نرم فضای مجازی در شکل‌گیری اغتشاشات» نشان داده‌اند. ساماندهی بسیاری از اعتراضاتی که اخیراً در کشورهای جهان - از آمریکای جنوبی تا خاورمیانه اتفاق افتاده‌اند - در فضای مجازی صورت گرفته است. در همه این اعتراضات، از

طریق شبکه‌های اجتماعی فراخوان‌هایی برای حضور در تظاهرات منتشر شده است. علاوه بر این شبکه‌های اجتماعی، امکان مداخله کشورهای خارجی در تشدید اعتراضات را فراهم کرده است؛ لذا اقدامات حکومت‌ها در راستای هدایت فضای مجازی و عملیات‌های روشنگری امری لازم به نظر می‌رسد.

راجی و افتخاری (۱۳۹۸) در تحقیقی با عنوان «جنگ ترکیبی غرب در برابر جمهوری اسلامی ایران (تحلیل ابعاد و روش‌ها)» نشان دادند مفهوم جنگ با پیچیده‌تر شدن اوضاع اجتماعی و ابزارهای ارتباطی به تدریج دچار تحولات بسیار زیادی شده است. شناخت و تبیین این موضوع برای جوامع مختلف از اهمیت زیادی برخوردار است. محققین با استفاده از تحلیل جنگ ترکیبی به تبیین اقدامات دشمن در مواجهه با جمهوری اسلامی ایران پرداختند. یافته‌های تحقیق بیانگر کاربست نوع خاصی از جنگ ترکیبی توسط غرب علیه جمهوری اسلامی ایران است. در نتیجه، در این نوع جنگ، مؤلفه‌های جنگ ترکیبی به مثابه واحدهای ابزاری و عینی و با فشار متراکم و طولانی‌مدت به همراه استفاده از شبکه‌های اجتماعی در پی تأثیر بر بسترهای ذهنی و شناختی جامعه هدف است.

کرمی و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیقی با عنوان «نظرگاه جنگ ترکیبی، بنیانی برای درک راهبرد دولت ترامپ در مواجهه با جمهوری اسلامی ایران» نشان دادند دولت ترامپ با هدف اعلانی بازگرداندن ج.ا. ایران به میز مذاکره و انجام توافقی جامع با این کشور، تحمیل تحریم‌های اقتصادی و سیاسی را در قالب آنچه «سیاست فشار حداکثری» می‌خواند، دنبال می‌کند. این مفهوم بیش از همه، فشارهای اقتصادی حاصل از تحریم‌ها را تداعی می‌کند. با وجود این، تعمق در سیاست‌های دولتی ترامپ علیه ج.ا. ایران، گویای این واقعیت است که آمریکا، راهبردی را در مواجهه با ایران در پیش گرفته که تنها به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌شود. راهبرد آمریکا در برابر ج.ا. ایران ترکیبی از فشارهای اقتصادی، سیاسی، نظامی، حملات سایبری و ایجاد مه جنگ در مناطق نفوذ ایران است. هدف نهایی نیز تغییر نظام سیاسی و یا فروپاشی سامان سیاسی ج.ا. ایران است. تعیینات گوناگون راهبرد ترامپ علیه ج.ا. ایران

نه در قالب سیاست فشار حداکثری بلکه در چهارچوب مفهوم «جنگ ترکیبی» با دقت بیشتری تبیین می‌شود.

کلانتری (۱۳۹۶) در تحقیق با عنوان «روش‌های اجرای جنگ هویتی علیه ج.ا.ایران و روش‌های مقابله با آن» بیان داشته است، جنگ هویتی در اثر هم‌زمانی گسل‌های دینی، مذهبی، قومی، نژادی، ملی، زبانی، علائق افراد را شناسایی نموده و آن‌ها را در گروه‌های مختلف مرتبط می‌نماید. این جنگ با ابزار گروه‌های تکفیری - تروریستی و حمایت مستقیم یک قدرت و یا ائتلاف منطقه‌ای و پشتیبانی یک قدرت و یا ائتلاف فرامنطقه‌ای در مرزهای امنیتی ج.ا.ایران علیه جبهه مقاومت اجرا می‌شود. شیوه عمل به این صورت است که یک قدرت از خارج با سوار شدن بر بستر موجود (داخل) در جهت تأمین منافع قدرت مداخله‌گر نسبت به تقویت گسل اقدام می‌کند و گسل را در راستای منافع خودش به کار می‌گیرد. جنگ هویتی ابتدا با روش نرم، نیمه‌سخت هوشمند و در نهایت با روش سخت اجرا می‌گردد. نتایج تحقیق حکایت از آن دارد که در حال حاضر ماهیت تهدیدات هویتی مذهبی است که در بُعد فرهنگی در سطح راهبردی در حال شکل‌گیری می‌باشد. روش‌های اجرای جنگ هویتی علیه ج.ا.ایران عبارت‌اند از: جنگ بی‌قاعد، جنگ ترکیبی (هیبریدی) و جنگ روایت‌ها روش‌های مقابله با جنگ هویتی توسط ج.ا.ایران عبارت‌اند از: جنگ شبکه‌ای، جنگ شبکه‌محور و جنگ روایت‌ها. ج.ا.ایران باید از طریق قدرت-ساز و قدرت‌افکنی جنگ هویتی علیه خود را در فرامرزها پاسخ گوید.

ستاری‌خواه و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیقی با عنوان «ماهیت صحنه جنگ ترکیبی آینده احتمالی علیه جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴» نشان دادند، نظر به ظهور پدیده جنگ ترکیبی، عرصه‌ها، ویژگی‌ها، نوع و ابزار تهدیدات در قالب جنگ ترکیبی محتمل و احتمالی علیه جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ چگونه خواهد بود؟ بر اساس نتایج به دست آمده از تحقیق مشخص گردید که ماهیت صحنه جنگ ترکیبی آینده احتمالی علیه جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴؛ بر اساس شاخص‌های عدم قطعیت آینده مشتمل بر تهدید، بازدارندگی و تعاملات بین‌المللی در هشت حوزه تهاجم نظامی (هوا -

دریا)، نیابتی دولت‌محور و غیردولتی، براندازی نرم، تحریم همه‌جانبه، بی‌ثبات‌سازی داخلی، تنش مقطعی و نافرمانی، نفوذ و استحاله قابل دسته‌بندی است؛ که در آن مهم‌ترین ویژگی‌ها شامل استفاده از سلاح‌های نوین و فضای مجازی، نوع و ابزار تهدیدات از نوع هوشمند (ترکیبی) و عرصه آن متمرکز بر جنگ اطلاعاتی - امنیتی، فرهنگی و قومی و مذهبی است.

ماسیل و ماچادو^۱ (۲۰۲۱) در مقاله‌ای با عنوان «جریان کنترل اعتراضات در سائوپائولو» پویایی کنترل اعتراض در سائوپائولو را از ژوئن ۲۰۱۳ تا ژوئن ۲۰۱۴، با تمرکز بر ائتلاف بین بازیگران، عرصه‌ها و مجموعه‌های سازمانی تحلیل می‌کند. آن‌ها دریافتند که سرکوب پلیس در ۱۳ ژوئن در سائوپائولو، شهروندان عادی را تشویق کرد تا به تظاهرات بپیوندند و همچنین تغییراتی را در واکنش‌های دولت محلی و فدرال به اعتراضات و در مجموعه‌های سرکوب‌گرانه کنترل اجتماعی برانگیخت.

جیل دی زونیگا و گویانز^۲ (۲۰۲۱) در مقاله‌ای با عنوان «دامن‌زدن به نافرمانی مدنی در دموکراسی: استفاده از اخبار واتس‌اپ، دانش سیاسی و اعتراض سیاسی غیرقانونی» نشان دادند که اخبار واتس‌اپ ارتباط منفی با دانش سیاسی و ارتباط مثبتی با اعتراض غیرقانونی دارد. شهروندانی که از آگاهی سیاسی کمتری برخوردارند نیز تمایل بیشتری به اعتراض غیرقانونی دارند. نتایج همچنین حاکی از نقش تأثیرگذار دانش سیاسی در میانجی‌گری تأثیرات اخبار واتس‌اپ بر اعتراضات غیرقانونی است. کسانی که اخبار بیشتری را در واتس‌اپ مصرف می‌کنند، کمتر در مورد سیاست می‌دانند که به‌نوبه خود به‌طور مثبت با فعالیت‌های اعتراضی سیاسی غیرقانونی مرتبط است. این مطالعه نشان می‌دهد که هزینه‌های واتس‌اپ مسیره‌های مناسبی را برای پرورش مشارکت اعتراضی سیاسی غیرقانونی فراهم می‌کند.

1. Maciel & MACHADO
2. Gil de Zúñiga & Goyanes

لاورنس کاکي^۱ (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان «بازنگری در مشروعیت پلیس در هنگ‌کنگ پس‌استعماری: پلیس شبه‌نظامی در مدیریت اعتراض» این موضوع را بررسی کرد که چگونه می‌توانیم تاکتیک‌هایی را که پلیس در تلاش برای کاهش تنش خیابانی اتخاذ کرده است، درک کنیم، و چرا پلیس بسیار مورد احترام به‌سرعت مشروعیت خود را در بین مردم از دست داد؟ پژوهشگران دریافته‌اند که این پدیده‌ها را می‌توان با تغییر ناگهانی در بافت ساختاری و پلیسی توضیح داد. ناآرامی‌های اجتماعی، پلیس را به سمت فشار فزاینده بر معترضان بازگرداند که به‌نوبه خود منجر به کاهش بیشتر درک مشروعیت پلیس شد.

اتایکو^۲ (۲۰۱۸) در تحقیقی با عنوان «چهارچوب جنگ ترکیبی: تهدیدات، چالش‌ها و راه‌حل‌ها» نشان داد که برای درک مشکلات مربوط به سازگاری با جنگ، ابتدا باید با پیچیدگی‌ها، ابهامات و ماهیت خود جنگ کنار آمد. محقق با هدف نظریه‌پردازی چندبعدی بودن بازیگران غیردولتی و بازیگر دولتی پیشین جنگ مدرن است. چهارچوبی برای جنگ ترکیبی (ساخت تطبیقی در زمان جنگ و صلح) دیدگاهی از ماهیت درگیری را ارائه می‌کند، نشان می‌دهد که چگونه دکرین نظامی باید به‌دلیل محدودیت‌ها و تأثیر جهانی‌سازی، فناوری و محصورشده توسط منافع ملی در فضای نبرد امروز تغییر کند. اجزای چهارچوب عبارت‌اند از: ارزش‌ها یا منافع ملی، اکوسیستم جنگی، سرمایه انسانی، زیرساخت‌ها، سناریوها و ذی‌نفعان» که راهبرد جنگ (هدف‌ها، راه‌ها، ابزارها) را به تصویر می‌کشد.

نگرشی بر بررسی پیشینه‌های مطرح‌شده نشان می‌دهد در حوزه جنگ ترکیبی، همواره یکی از مؤلفه‌های مهم بحث بروز ناآرامی‌های اجتماعی و تبدیل آن به شورش است؛ بنابراین، بعد از ناآرامی‌های ۱۴۰۱ لازم است به این پدیده از ابعاد مختلفی نگریسته شود تا زوایای آشکار و پنهان آن شناخته شود.

1. Lawrence Ka-Ki
2. Otaiku

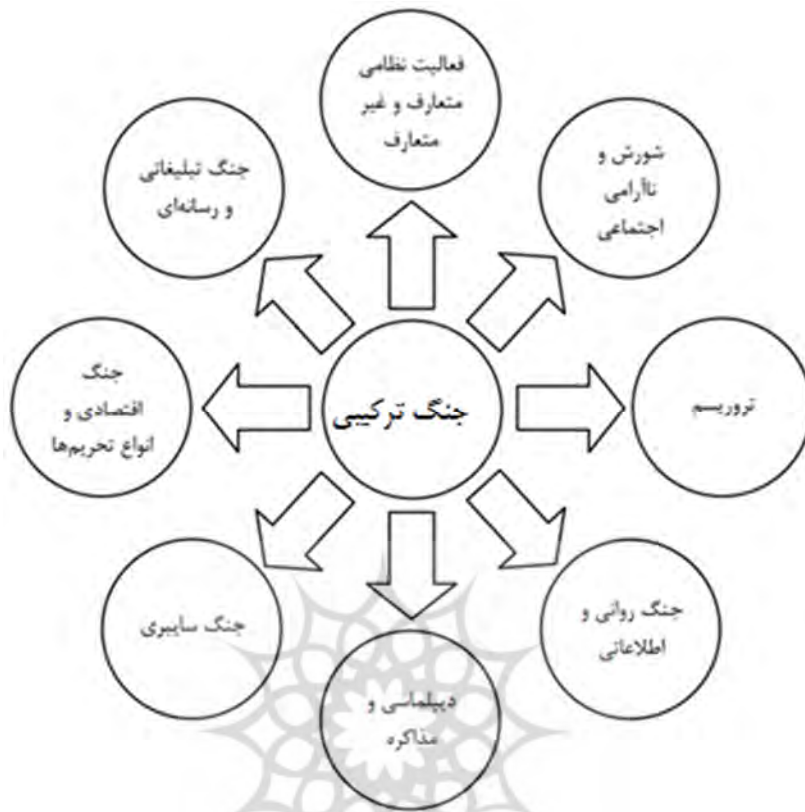
چهارچوب مفهومی

ناآرامی‌های اجتماعی در همهٔ جوامع و در طول تاریخ وجود داشته است. عوامل به‌وجود آورندهٔ ناآرامی‌ها هم متفاوت هستند. برای درک ناآرامی نیازمند مطالعهٔ مفاهیم و ادبیات مرتبط با آن هستیم؛ لذا در ادامه، مباحث و ادبیات مفهومی مرتبط با تحقیقی حاضر ارائه شده است.

جنگ ترکیبی و مؤلفه‌های آن: واژهٔ جنگ ترکیبی (هیبریدی) نخستین بار در رسالهٔ دکتر ویلیام نمت^۱ با عنوان «جنگ آینده و چچن: موردی برای جنگ ترکیبی» در سال ۲۰۰۲ ارائه شد (کرمی و همکاران، ۱۳۹۸).

این نوع از جنگ ترکیبی از توانمندی‌های نظامی متداول و متعارف، ظرفیت‌های شورش و آشوب، تروریسم و افراط‌گرایی جنگ‌های چریکی و نامتقارن یا محدود، دیپلماسی، جنگ‌های سایبر و فناوری‌های پیشرفته نظامی جنگ‌های روانی و تبلیغاتی است (هوانین^۲، ۲۰۱۱). بر اساس ادبیات جدید جنگ‌ها که بر دنیا حاکم شده است، دشمنان سعی دارند نه‌تنها در یک جبهه بلکه از جهات مختلفی به کشور هدف حمله نمایند. این جنگ از ذهن مردم عادی تا جنگ سخت نظامی را در برمی‌گیرد؛ بنابراین، ابزارهای این نوع از جنگ‌ها هم متفاوت و متنوع است. در این راستا می‌توان به شبکه‌های اجتماعی، ماهواره‌ها، ظرفیت گروه‌های تجزیه‌طلب، ظرفیت سازمان‌های بین‌المللی مانند حقوق بشر و حقوق زنان، عناد و سودجویی کشورهای همسایه، ترورهای کور و هدفمند، ناآرامی‌های اجتماعی، ظرفیت سلبریتی‌ها، اخلاص در سیستم‌های اقتصادی (دعوت به اعتصاب و غیره) و ... اشاره کرد.

1. Nemth
2. Huovinen

شکل-۱ مؤلفه‌های جنگ ترکیبی (راجی و همکاران، ۱۳۹۸)

ناآرامی‌های اجتماعی: مدیریت ناآرامی اجتماعی، موضوعی پردامنه و دارای ابعاد مختلف است و نیازمند طیف متنوعی از تخصص‌ها است. مدیریت ناآرامی اجتماعی، رشته‌ای است که ماهیتاً به ترکیبی از دانش‌ها و تخصص‌های مختلف نیاز خواهد داشت؛ بنابراین، مدیرانی که در حوزه مدیریت انتظامی فعالیت دارند، علاوه بر دانش و مهارت‌های فنی و عملی مدیریت، آن‌گونه که در ادبیات این حوزه مطرح شده و آنچه اقتضات و واقعیت‌های عینی ایجاب می‌کند، باید از توانایی‌های رهبری نیز برخوردار باشند. مدیر کنترل (واپایش) ناآرامی باید تفکر راهبردی را بیاموزد؛ یعنی بتواند به آشفتنی ذهنی خویش در کوتاه‌ترین مدت نظم بخشد. این امر امکان ندارد مگر با حضور در مهار ناآرامی‌ها و کسب تجربه. به علاوه ایجاد آرامش و ثبات در یک سازمان، نهایت پایداری مدیریت آن

سازمان را می‌طلبد. در ناآرامی‌ها و بحران‌های شهری، هنگام برآورد و ارزیابی باید این نکته مورد توجه دقیق قرار گیرد که از حیث رهبری، وضعیت عوامل ناآرامی در چه حوزه‌هایی قرار دارد. این ارزیابی، برای اقدامات بعدی بسیار مهم است (سلیمی، ۱۳۹۳).

سطوح چهارگانه مدیریت: سطوح چهارگانه مدیریت عبارت‌اند از: ۱. سطح راهبردی؛ ۲. سطح عملیاتی؛ ۳. سطح تاکتیکی و ۴. سطح تکنیکی. سطح مربوط به نحوه اجرای جنگ است که با عوامل و ابزار فیزیکی اجرای جنگ سروکار دارد. طرح‌ریزی و اجرای عملیات در سطح تاکتیکی انجام می‌گیرد تا امکان حصول اهداف نظامی به‌وسیله یگان‌های تاکتیکی فراهم آید. تمرکز این فعالیت‌ها در این سطح حول محور آرایش و مانور عناصر رزمی قرار دارد. عمده اقدامات این سطح عینی است. سطح عملیاتی سطحی از جنگ است که طرح‌ریزی اجرا و تداوم عملیات‌های اصلی و عملیات زنجیره‌ای را به‌منظور تأمین اهداف راهبردی صحنه عملیات تحقق می‌بخشد. در سطح راهبردی، راهبرد امنیت ملی به سطح عملیات ربط داده می‌شود و در سطح عملیاتی راهبرد نظامی به تاکتیک یا عملیات تاکتیکی پیوند داده می‌شود. توجه اصلی این سطح بر هنر عملیاتی یا سناریوی عملیاتی است که عبارت از مجموعه اقداماتی است که در سطح عملیاتی به عمل می‌آید تا راهبرد عملیاتی تحقق یابد. سطح عملیاتی به‌کارگیری تاکتیکی نیروها را به سطح راهبردی پیوند می‌دهد و توجه اصلی هم در این سطح بر سناریوی عملیاتی است. سطح راهبردی بالاترین سطح جنگ است. این سطح اساساً نحوه به‌کارگیری مجموعه امکانات کشور و سازمان‌دهی کلان نیروهای مسلح را که وارد جنگ شده است، برای دستیابی به اهداف عالی جنگ مشخص می‌کند. در واقع اهدافی که یک کشور تعیین می‌نماید اهدافی سیاسی هستند و اینکه تأمین کدام هدف نظامی می‌تواند یک هدف سیاسی را برآورده نماید، در سطح راهبردی جنگ مشخص می‌شود (افشردی، ۱۳۹۸ به نقل از کلانتری، ۱۳۹۹).

تفاوت راهبرد و تاکتیک در این است که راهبرد، تصمیمات کلی اختصاص- دادن منابع برای تحقق اهداف است، درحالی‌که تاکتیک درباره به‌حرکت-

درآوردن این منابع، یعنی به اجرا گذاشتن آن‌هاست. به این ترتیب تصمیم‌های تاکتیکی، جزئیات تصمیم‌های راهبردی را در برمی‌گیرد؛ به عبارت دیگر، تاکتیک‌های تصمیماتی در جهت «استفاده مؤثر از منابع موجود و جزئیات اجرای راهبردهاست». استراتژی یا راهبرد بر ساخته دانش نظامی است و منظور ترسیم خطوط کلی رسیدن به یک مقصد معین همانند فتح قلعه کوه است و تاکتیک یا راهکار هدف‌های جزئی‌تر و عملیاتی‌تری است که در راستای راهبرد تعیین شده، طراحی می‌شود. راهبرد یا استراتژی به طرح عملیاتی درازمدتی گفته می‌شود که به منظور دستیابی به یک هدف مشخص طراحی شده باشد. راهبرد شامل زمینه‌های کاری گوناگون می‌شود. راهبرد یا استراتژی عالی‌ترین سطح از میان سطوح چهارگانه مدیریت است (نصیری فقیرسمعی، ۱۳۹۵).

فرایند مدیریت ناآرامی‌های اجتماعی: در فرایند چهارگانه مدیریت ناآرامی‌ها شامل پیش‌بینی، پیشگیری، مقابله، ترمیم و بازسازی؛ مرحله پیش‌بینی، بنیادی‌ترین و مهم‌ترین بخش در مدیریت ناآرامی‌های سیاسی - اجتماعی است، زیرا اگر این مرحله به درستی انجام شود، می‌توان با به‌کاستن سیاست‌هایی از بروز ناآرامی‌ها جلوگیری کرد و در صورت بروز ناآرامی، می‌توان به راحتی آن را واپایش کرد و از تبعات زیان‌بار بحران کاست. فرایند پیش‌بینی، مستلزم اقدامات خاص در چهار بخش آگاهی و شناخت، برآورد تحلیل، تدوین انتظام جغرافیایی و شناسایی آسیب‌ها و تهدیدها است. براساس دیدگاه مارتسل لرک^۱، نیروی پلیس خوب، پلیسی است که پیوسته و با توجه به تحولات جامعه، خود را سازگار کرده و آمادگی خود را براساس وضعیت موجود تغییر داده یا تقویت می‌کند (شاه بهرامی، ۱۳۸۸).

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی؛ به لحاظ ماهیت، اکتشافی و از نوع توصیفی - تحلیلی انجام شد. جامعه مشارکت‌کنندگان شامل خبرگان حوزه امنیت اجتماعی، پلیس، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ستاد کل نیروهای

1. Marcel Lark

مسلح در تهران بود. نمونه به تعداد ۱۷ نفر با روش هدفمند به اشباع نظری رسید. ابزار پژوهش شامل مصاحبه جهت شناسایی مضامین و مؤلفه‌ها بود. در این تحقیق در گام نخست پس از تدوین پروتکل مصاحبه با سؤالات نیمه-ساختاریافته با نمونه تحقیق مصاحبه شد. برای تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها از روش تحلیل مضمونی استفاده شد. پس از استخراج کدهای تحلیلی و بر پایه تشابه و تفاوت‌های بین آن‌ها زیر طبقه‌ها و سپس طبقه‌های کلی تشکیل شد. جهت اطمینان از روایی درونی و بیرونی نتایج پژوهش، چهار ملاک توصیه‌شده توسط گوبا و لینکلن^۱ مورد ارزشیابی قرار گرفتند. برای باورپذیری^۲ نتایج، یافته‌ها با توضیحات مربوط به هر یک از طبقه‌ها و مؤلفه‌ها در اختیار دو نفر از اعضای خبرگی قرار گرفت و از نظر ایشان تأیید شد. برای بررسی تأییدپذیری^۳ و قابلیت اطمینان^۴ نتایج، دو تحلیلگر کیفی به‌طور جداگانه داده‌ها را کدگذاری و تحلیل که نتایج بیش از ۹۰ درصد نزدیک بود. جهت بررسی ملاک انتقال‌پذیری^۵، یافته‌ها با دو نفر خبره خارج از گروه مصاحبه‌شوندگان در میان گذاشته شد و مورد توافق وی قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

الف) یافته‌های توصیفی

جدول ۱- اطلاعات جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان تحقیق

خبرگان حوزه امنیت اجتماعی	خبرگان پلیس	خبرگان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ستاد کل نیروهای مسلح	فراوانی
۶	۶	۵	۶
۳۵	۳۵	۳۰	درصد

1. Goba & Lincoln
2. Credibility
3. Confirmability
4. Dependability
5. Transferability

ب) یافته‌های تحلیلی

بعد از شناسایی مضامین جزئی و واحدهای معنادار، محقق اقدام به تلخیص، دسته‌بندی و شناسایی دسته‌های با مضامین مشابه نمود تا به دسته‌های کلی در این حوزه دست یابد. نتایج تحلیل‌ها نشان داد، داده‌ها در سیر تلخیص و طبقه‌بندی و رسیدن از مضامین معنادار (مضامین پایه‌ای) به سطوح انتزاعی‌تر ۱۱۷ شاخص شناسایی شد. این شاخص‌ها در طی مراحل تلخیص در قالب ۲۲ مضمون سازمان‌دهنده کاهش و در قالب سه مضمون فراگیر (ابعاد) دسته‌بندی گردید. سعی شد در تحلیل‌ها به‌طوری عمل شود که واحدهای معنادار در هر دسته جامع‌ومانع باشند. هرچند در بعضی از مواقع بعضی از شاخص‌ها قابلیت تکرار در سایر مؤلفه‌ها را داشت و این موضوع به علت چندهدفی بودن اقدامات و طراحی‌های ناآرامی‌ها بوده است؛ لذا سه دسته کلی (ابعاد) با عنوان بُعد راهبردی با سه مؤلفه و ۲۱ شاخص، بُعد عملیاتی با سه مؤلفه و ۱۷ شاخص و بُعد تاکتیکی با شانزده مؤلفه و ۷۹ شاخص در ذیل مفهوم جنگ ترکیبی ناآرامی‌ها ۱۴۰۱ شناسایی شد. جدول ۲، بُعدها، مؤلفه‌ها و شاخص‌های جنگ ترکیبی ناشی از ناآرامی‌ها ۱۴۰۱ را به تصویر کشیده است.

جدول ۲- شاخص‌ها، مؤلفه‌ها و ابعاد ناآرامی‌ها ۱۴۰۱ مستخرج از مصاحبه‌ها

مضامین فراگیر	مضامین کلی (سازمان‌دهنده)	مضامین جزئی
راهبردی	جنگ نرم و شناختی	جنگ رسانه‌ای و مجازی سناریوسازی تطهیر پهلوی تغییر معناهای ارزشی غوغای ایران‌هراسی شکاف مذهبی
		منزوی کردن بین‌المللی از نظر سیاسی نفوذ و جاسوس پروری القای ناکارآمدی نظام ایجاد روحیه خودتحقیری
جنگ نیمه‌سخت	خیابانی سازی اعتراضات و تقابل مردم با حاکمیت اغتشاش و شورش اجتماعی	

مضامین کلی (سازمان دهنده)	مضامین جزئی
	<p>تحریک در راستای تجزیه طلبی افزایش خشونت سوریه سازی فروپاشی از درون، فشار از بیرون ناآرامی های اجتماعی منجر به شورش و شورش منجر به براندازی حملات سایبری اقدامات تحریمی و اقتصادی</p>
جنگ سخت	<p>ایجاد زمینه جنگ با همسایگان بستر سازی ایجاد جنگ داخلی</p>
اطلاع رسانی	<p>اطلاع رسانی لحظه ای و گسترده توسط شهروند خبرنگار بی اعتبار سازی روایت رسمی شبکه های ملی و مسئولان توسعه زمینه بهره برداری شبکه های اجتماعی فیلتر شده از طریق فیلتر شکن ها حمایت حقوقی از اغتشاشگران و سلبریتی های دستگیر شده در دادگاه های بین المللی</p>
اقدامات حمایتی خارجی	<p>پشتیبانی از شبکه های ماهواره ای معاند اقدام حمایتی برخی سفارت خانه های معاند فراخوان بازگشت و عدم سفر اتباع کشورهای غربی به ایران ایجاد ابعاد بین المللی شورش ها ایجاد دستاویز حقوق بشری</p>
عملیاتی	<p>سعی در ایجاد شکاف طبقاتی در بین قشرهای جامعه با پروپاگاندا بزرگنمایی نواقص سانسور دستاوردهای کشور تکثر و اشباع ذهنی روایت دروغ منجر به خشونت سیر خشونت منجر به جنایت در روایتگری ساخت حادثه اولیه و تبدیل به روایت قالب ادعای تجاوز به زندانیان کشته سازی های دروغین</p>
تحریک یا تهییج	<p>تحریک زنان تحریک اقشار منفعل تحریک اقوام تحریک طرفداران مذاهب تهییج دانش آموزان و دانشجویان</p>
تاکتیکی	<p>الگو برداری از انقلاب عملیات ۲۴ ساعته (از ۹ تا ۱۴ عملیات در بازار و مدارس، از ۱۴</p>

مضامین فراگیر	مضامین کلی (سازمان‌دهنده)	مضامین جزئی
	اسلامی ۱۳۵۷	تا غروب عملیات در مراکز اقتصادی، از غروب تا ۲۱ عملیات با محوریت زنان، از ۲۱ تا ۲۲ شعار شبانه، از ۲۲ الی صبح دیوارنویسی و عملیات ایذایی علیه مقرهای انتظامی امنیتی) چهلم سازی (چله‌نشینی)
		اقدامات در راستای تحریک و اجبار به اعتصاب و تعطیلی بازار اخلال در حمل‌ونقل از جمله سوخت‌رسانی به تعطیلی کشاندن مدارس و دانشگاه‌ها
	تحریک چندگانه احساسات تمام لایه‌های جمعیتی ایران	خشم خشونت نفرت همدردی استرس و اضطراب هیجانات
	توهم‌سازی	توان تغییر حکومت حس برتری تشکیل شورای موقت توان تجزیه کشور
	خرابکاری	ریل‌ها شبکه‌های برق اینترنت مسمومیت‌های دانش‌آموزان
	بهره‌گیری از همه ظرفیت‌ها	زندانیان سلبریتی‌های ورزشی و هنری اپوزسیون جناح‌های سیاسی و ...
	سازمان‌دهی افقی و حفظ اغتشاشگران در صحنه	سعی در حفظ لیدرها و خروج سریع از صحنه بعد از عملیات بهره‌برداری از ظرفیت همکاری منازل برای فرار و مخفی شدن سازمان‌دهی غیررسمی در جهت شناسایی اغتشاشگران از همدیگر محله‌محور نمودن ناآرامی‌ها غیرمتمرکز بودن تجمعات پراکنده و کم‌تعداد سازماندهی‌های بی‌سازمان و بدون ساختار مشوق‌های جنسی

مضامین مضامین کلی فراگیر (سازمان دهنده)	مضامین جزئی
	تداوم اعتراض و تصرف سرزمین هدایت شبکه‌ای مجازی (کانال‌سازی برای همه اصناف) ربات‌های جنگ توئیتری غافلگیری تنوع شیوه و ابزار
اقتدارشکنی	عملیات فیزیکی خشن علیه پلیس و شکستن اقتدار تصرف سرزمین و تبلیغات رسانه مخصوصاً در نقاط مرزی برجسته‌سازی نافرمانی مدنی
تداوم و شعله‌ور نگه‌داشتن اغتشاش	خشمگین کردن نیروهای امنیتی و مستندسازی از خطاها در جهت تشدید ناآرامی‌های اجتماعی خشمگین کردن نیروهای امنیتی و مجبور به استفاده کردن از سلاح تداوم ناامنی
محرک‌سازی	ظرفیت موتورسواران محلله‌محوری در راستای راهبرد موزاییکی گروه‌های ۱۰ الی ۱۵ نفره
ارعاب و تهدید (عملیات روانی)	انتشار عکس و آدرس نیروهای انتظامی و امنیتی معرفی خانواده‌ها شناسایی در صحنه عناصر اطلاعاتی و ضرب شتم نیروهای انتظامی و امنیتی ارعاب و تهدید سلبریتی‌های موافق با نظام ارعاب و تهدید کسبه بازار خلع سلاح و ضرب و شتم خشونت‌بار مأمورین عملیات ایدایی علیه مقرهای انتظامی و پایگاه‌های مقاومت ارعاب و تهدید امدادسازان و آتش‌نشانان نفوذ با لباس میدل و کشته‌سازی ارعاب و سکوت‌سازی جریان‌های انقلابی
خشونت مسلحانه	مسلح کردن گروه‌های معاند اقدامات ایدایی و خشن ترورهای کور ترورهای هدفمند
قیح‌شکنی	قرآن‌سوزی روسری سوزی

مضامین کلی مضامین جزئی	مضامین کلی (سازمان‌دهنده)	مضامین جزئی
		برهنه‌گردی یا بدن‌نمایی فحاشی رکیک و منشوری قبیح‌زدایی و حرمت‌شکنی ارکان اصلی نظام تعرض به مساجد و حوزه‌های علمیه عمامه‌پرانی هتاک‌ها به دین، پیامبر و ائمه
	محوریت جنبش زنان	کشف حجاب لیدری زنان تعرض به حجاب
	فلج کردن اقتصاد	اعتصاب سوخت حمل‌ونقل بازار و کسبه جنگ ارزی

شکل ۱- ابعاد و مؤلفه‌های جنگ ترکیبی ناشی از ناآرامی‌های ۱۴۰۱

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از تحلیل یافته‌های تحقیق نشان داد، ناآرامی‌ها ۱۴۰۱ یک جنگ ترکیبی تمام‌عیار با طراحی پیچیده است. یافته‌ها در قالب مضامین فراگیر در سه بُعد راهبردی، عملیاتی و تاکتیکی به‌دست آمد. این یافته با نظریات سطوح مدیریت در تحقیق کلانتری (۱۳۹۹) و نصیری (۱۳۹۵) منطبق و هماهنگ است. در ذیل ابعاد اشاره‌شده ۲۲ مضمون سازمان‌دهنده با عنوان مؤلفه‌ها و در ذیل این مؤلفه‌ها هم ۱۱۷ شاخص شناسایی شد.

پیشران ناآرامی‌های ۱۴۰۱ با بهره‌گیری از علل زیر بنایی اجتماعی - فرهنگی شروع و با سیر در عوامل سیاسی و اقتصادی، ادامه و درنهایت به‌صورت ترکیبی وارد فاز امنیتی و براندازانه شد. تحلیل‌ها نشان می‌دهد وجود همه عوامل و شاخص‌ها در یک ناآرامی اجتماعی به‌طور هم‌زمان قطعاً با برنامه‌ریزی بود و بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) هم بر این موضوع صحه می‌گذارد. پیشران‌های مورد استفاده ناآرامی‌ها ۱۴۰۱ منطبق با پیشران براندازی و ترکیبی از سایر پیشران‌ها به‌طور هم‌زمان بوده و با منطق پیشران‌های ناآرامی‌ها در ایران (کرمی، ۱۴۰۲) هماهنگ است. در بخشی از مصاحبه‌ها، مشارکت‌کنندگان به این موضوع اشاره کردند؛ برای مثال، مشارکت‌کننده‌ای بیان کرد «در این اغتشاشات برنامه‌ریزی همه‌جانبه‌ای دیده می‌شد که درصدد بود تا به‌نوعی همه اصناف و قشرهای مردم را درگیر کند».

اقدامات حمایتی و هدایتی معاندین خارج از کشور در اغتشاشات اخیر بی‌سابقه بود. مصاحبه‌گری در مصاحبه‌ها بیان کرد «دادن وجهه بین‌المللی به ناآرامی‌های ایران یکی از اقدامات معاندین با همکاری اپوزسیون، منافقین و سلطنت‌طلبان بود که بتوانند با بهره‌برداری حقوقی و امنیتی فشارهای بیشتری را به کشور تحمیل نمایند». در سایر حوزه‌ها از جمله جنگ شناختی اقدامات بسیار زیاد و گسترده‌ای را شاهد بودیم. یکی از مشارکت‌کنندگان گفت «تغییر افکار اغتشاشگران و تلقین قدرت براندازی به‌گونه‌ای بود که باور داشتند حتماً موفق به براندازی می‌شوند و این تغییر افکار و عقاید مبتنی بر آموزه‌های فضای

مجازی و ماهواره‌های فارسی‌زبان معاند بود». بخش دیگری از یافته‌ها اقدامات تاکتیکی و صحنه‌های عملیاتی بود که نشان داد اقدامات بسیار برنامه‌ریزی شده و هماهنگ و در راستای اجتناب از رویاروی مستقیم با انبوه نیروهای انتظامی و تکه‌پاره کردن ساختارهای آن‌ها بود. مصاحبه‌گری بیان کرد «هسته‌های کوچک محله‌محور و سیار باعث سختی مقابله با اغتشاشگران می‌شد. برنامه‌های آن‌ها طوری بود که پس از ایجاد رعب، وحشت و تخریب و قبل از رسیدن نیروهای انتظامی سریعاً از صحنه خارج می‌شدند».

نظر به یافته‌های تحقیق حاضر، با وجود بسترهای زمینه‌ساز اعتراضات در ایران، همواره دشمنان درصدد بهره‌برداری از آن‌ها در جهت تبدیل اعتراض به اغتشاش و تبدیل اغتشاش به شورش می‌باشند تا درنهایت خشونت را تبدیل به جنایت هموطنان علیه یکدیگر نمایند. در همین راستا سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت در سه حوزه جنگ نرم، جنگ سخت و نیمه‌سخت را انجام داده‌اند.

یافته‌های مفخمی و احتشامی (۱۴۰۱) درباره ناآرامی‌ها ۱۴۰۱ که نشان داده بودند ابعاد ناآرامی‌ها اخیر به میدانی، عقیدتی و مذهبی، شبکه‌ای - هدایتی، رفتاری، معیشتی - اقتصادی، امنیتی - اطلاعاتی و مداخله خارجی تقسیم می‌شود با بخش‌هایی از تحقیق حاضر همسو است. یافته‌های صفایی و همکاران (۱۳۹۹) درباره قدرت نرم فضای مجازی در شکل‌گیری ناآرامی‌ها، نشان‌دهنده اهمیت جنگ نرم و با بُعد راهبردی تحقیق حاضر همسو است. یافته‌های راجی و افتخاری (۱۳۹۸) مبنی بر وجود جنگ ترکیبی توسط غرب علیه جمهوری اسلامی ایران که مؤلفه‌های جنگ ترکیبی به‌مثابه واحدهای ابزاری و عینی و با فشار متراکم و طولانی‌مدت به‌همراه استفاده از شبکه‌های اجتماعی در پی تأثیر بر بسترهای ذهنی و شناختی جامعه هدف است، مؤید بخش‌های گسترده‌ای از تحقیق حاضر است. کرمی و همکاران (۱۳۹۸) و ستاری‌خواه و همکاران (۱۳۹۵) نیز نشان داده بودند آمریکا راهبردی را در مواجهه با ایران در پیش گرفته که تنها به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌شود. راهبرد آمریکا در برابر ج.ا. ایران ترکیبی از فشارهای اقتصادی، سیاسی، نظامی، حملات سایبری و ایجاد مه جنگ در مناطق نفوذ ایران است. هدف

نهایی نیز تغییر نظام سیاسی و یا فروپاشی سامان سیاسی ج. ا. ایران است؛ لذا به‌طور کاملاً با تحقیق حاضر همسو است. همچنین یافته‌های کلانتری (۱۳۹۶) دربارهٔ جنگ هویتی که در اثر هم‌زمانی گسل‌های دینی، مذهبی، قومی، نژادی، ملی، زبانی، عرائق افراد را شناسایی نموده و آن‌ها را در گروه‌های مختلف مرتبط می‌نماید همسو است.

تحقیق لاورنس کاکي (۲۰۲۱) که نشان داده بود مشروعیت پلیس که در تلاش برای کاهش تنش خیابانی بوده چرا پلیس بسیار مورد احترام به‌سرعت مشروعیت خود را در بین مردم از دست داد؟ از این موضوع حکایت دارد که در ناآرامی‌ها فرسایشی ۱۴۰۱ نیز طراحان ناآرامی‌های اجتماعی به دنبال خشمگین کردن پلیس و بروز رفتارهایی در جهت نفرت‌پراکنی نسبت به پلیس بودند. مقاله ماسیل و ماچادو (۲۰۲۱) هم بر این موضوع صحه می‌گذارد. یکی از یافته‌های مهم در تحقیق حاضر، لزوم توجه به عملیات روانی بود بر همین اساس یافته‌های جیل دی زونینگ و گویانز (۲۰۲۱) نیز نشان داد، پیگیری اخبار از طریق شبکه‌های اجتماعی توسط مردم و معترضین با گسترش دامنه اعتراضات هم‌بسته است و بیشتر افراد که دانش سیاسی پایینی دارند بیشتر در معرض اشتباه هستند؛ لذا روشنگری در این راستا از اهمیت وافر برخوردار است.

نظر به یافته‌های تحقیق حاضر قطعاً در آینده نیز اقدامات مشابه را در برنامه دارند و لازم است همهٔ مسئولان نظام دربارهٔ این موضوع حساسیت ویژه‌ای داشته باشند و در جهت خنثی‌سازی آن‌ها گام بردارند. علاوه بر آن، پلیس نیز باید ضمن آسیب‌شناسی ابعاد مختلف ناآرامی‌ها ۱۴۰۱ در جهت شناسایی و رفع چالش‌ها گام بردارد. بر اساس یافته‌های تحقیق حاضر، لازم است اقدامات پیش‌دستانه‌ای در راستای تنویر افکار عمومی از طریق عملیات روانی و روشنگری توسط تمام مسئولین و سازمان‌هایی مانند صداوسیما، پلیس و... انجام گیرد. انجام اقدامات گسترده اطلاعاتی به‌منظور کشف و شناسایی تاکتیک‌های اغتشاشگران و شناسایی هسته‌های اصلی توسط نیروهای اطلاعاتی سازمان اطلاعات فراجا، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و وزارت اطلاعات، امری لازم، فوری و مستمر است. روایتگری مبتنی بر واقعیت و نشان دادن ابعاد

مختلف دستاوردها توسط رسانه‌های ملی و مجازی، می‌تواند حربه‌های رسانه‌ای معاندین را برملا سازد. لازم است گلوگاه‌های مورد هدف دشمن شناسایی و از رخنه در آن‌ها جلوگیری شود. همچنین در راستای بازدارندگی هر چه بیشتر و جلوگیری از ایراد خسارات و تلفات به هر دو طرف، نیازمند تغییر آموزش‌ها منطبق با تهدیدات در تمامی رشته‌های پلیسی و ارتقای کمی و کیفی تجهیزات پلیسی است.

سپاسگزاری

در پایان، مراتب قدردانی و سپاس خود را از کارکنان زحمت‌کش پلیس و همه مشارکت‌کنندگان تحقیق حاضر از جمله خبرگان حوزه امنیت اجتماعی، پلیس، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ستاد کل نیروهای مسلح که در این تحقیق یاری رساندند، اعلام می‌نمایم.

— راجی، محمدهادی؛ و افتخاری، اصغر. (۱۳۹۸). جنگ ترکیبی غرب در برابر جمهوری اسلامی ایران (تحلیل ابعاد و روش‌ها). سیاست دفاعی، ۲۸(۱۰۹)، ۷۵-۱۱۱. قابل بازیابی از:

<https://civilica.com/doc/1031824>

— رضایی، صادق؛ بهشتی، سعید؛ و رفیعی، حسن‌رضا. (۱۳۹۵). سیره مدیریتی پیامبر اکرم (ص) در حوزه انتظام اجتماعی. فصلنامه انتظام اجتماعی، (۲)، ۱۶۹-۱۶۶. قابل بازیابی از:

http://sopra.jrl.police.ir/m/article_58997.html

— ستاری‌خواه، علی؛ خادم دقیق، امیرهوشنگ؛ نصیرزاده، عزیز؛ و میرسمیعی، سیدمحمد. (۱۳۹۵). ماهیت صحنه جنگ ترکیبی آینده احتمالی علیه جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴. آینده‌پژوهی دفاعی، ۱۱(۱)، ۲۷-۴۴. قابل بازیابی از:

http://www.dfsr.ir/article_21930.html

— سلیمی، اکبر. (۱۳۹۳). شناسایی مؤلفه‌ها و شاخص‌های مدیریت بحران‌های اجتماعی و ارائه الگوی کاربردی انتظامی. پژوهش‌های مدیریت انتظامی (مطالعات مدیریت انتظامی)، ۹(۳)، ۳۹۴-۴۱۳. قابل بازیابی از:

http://pmsq.jrl.police.ir/article_18263.html

— شاه بهرامی، فرج‌الله. (۱۳۸۸). تجمعات و ناآرامی‌های سیاسی. تهران: معاونت آموزش ناجا.

— صفائی، علیرضا؛ یزدان‌پناه، مرتضی؛ و غلام‌نتاج، علی. (۱۳۹۹). بررسی قدرت نرم فضای مجازی در شکل‌گیری اغتشاشات. هفتمین همایش سراسری علوم و مهندسی دفاعی سپاه. قابل بازیابی از:

<https://civilica.com/doc/1235553>

— کرمی، امیرسعید؛ محمدشریفی، مجید؛ و یزدانی، ابراهیم. (۱۳۹۸). نظرگاه جنگ ترکیبی، بنیانی برای درک راهبرد دولت ترامپ در مواجهه با

جمهوری اسلامی ایران. سیاست جهانی، ۸(۳) (پیاپی ۲۹)، ۱۰۵-۱۳۲. قابل
بازیابی از:

https://interpolitics.guilan.ac.ir/article_3900.html

— کرمی، حسن. (۱۴۰۲). راهنمای عملی فرماندهان یگان‌های ویژه در ارتقای
آمادگی و انجام عملیات مقابله با اغتشاش، تهران: انتشارات دانشگاه علوم
انتظامی.

— کلانتری، فتح‌اله. (۱۳۹۶). روش‌های اجرای جنگ هویتی علیه ج.ا.ایران و
روش‌های مقابله با آن. مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی، ۷(۲۸)، ۸۵-
۱۰۸. قابل بازیابی از:

https://smsnds.sndu.ac.ir/article_19.html

— کلانتری، فتح‌اله. (۱۳۹۹). کاربست سازمان برای رزم و ساختار عملیاتی
نزاجا بر اساس سطوح دکترین نظامی و جنگ‌های آینده. مدیریت نظامی،
۲۰(۷۸)، ۱-۲۶. قابل بازیابی از:

http://jmm.iranjournals.ir/article_241313.html

— مفخمی شهرستانی، حسن؛ و احتشامی، علی. (۱۴۰۱). تحلیل امنیتی -
اجتماعی ناآرامی‌های پاییز ۱۴۰۱. فصلنامه انتظام اجتماعی، ۱۴(۴)، ۱-۲۸.
قابل بازیابی از:

http://sopra.jrl.police.ir/article_100245.html

— نصیری فقیر سمیعی، فرهاد. (۱۳۹۵). رابطه استراتژی (راهبرد) با تاکتیک
(راهکار)، دو ماهنامه مهندسی مدیریت، ۷(۵۶)، ۵۸-۵۶. قابل بازیابی از:

<https://www.magiran.com/paper/1533539>

— Gil de Zúñiga, H. & Goyanes, M. (2021). Fueling civil
disobedience in democracy: WhatsApp news use, political
knowledge, and illegal political protest. *new media & society*,
14614448211047850. Retrieved from:

<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/14614448211047850>

— Huovinen, P. (2011). Hybrid warfare—Just a twist of compound
warfare. *Views on warfare from the United States Armed Forces
perspective. Department of Military History*. Retrieved from:

<https://core.ac.uk/download/pdf/39944364.pdf>

– Lawrence Ka-Ki, H. (2020). Rethinking police legitimacy in postcolonial Hong Kong: Paramilitary policing in protest management. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 14(4), 1015-1033. Retrieved from:

<https://academic.oup.com/policing/article-abstract/14/4/1015/5940649>

– Maciel, D. A., & MACHADO, M. R. D. A. (2021). Flows of protest control in São Paulo(2013-2014). *Novos estudos CEBRAP*, 40, 227-241. Retrieved from:

<https://www.scielo.br/j/nec/a/xfTxcvVfZgtnHmMhK8GpyS/abstract/?lang=en>

– Otaiku, A. A. (2018). A framework for hybrid warfare: Threats, challenges and solutions. *J Def Manag*, 8(178), 374-2167. Retrieved from:

https://www.academia.edu/download/60041858/2167-0374-8-178_120190717-20579-1576eoq.pdf

